

Särskilt yttrande §282 Kommunstyrelsens strategi och budget

Hade Vänsterpartiets förslag till mål och budget gått igenom så hade pengarna till trygghetsinsatserna redan varit fördelade ut till de nämnder vars förvaltningar kommer stå för fotarbetet; t ex fältassistenter (social- och äldreförvaltningen), fritidsfältare i (Kultur- och fritidsförvaltningen), samt trygghetsvärdar och tryggare utemiljöer (stadsbyggnadsförvaltningen).

Vi hade inrätta en social investeringsfond

Det är egentligen ganska enkelt. Det handlar om att investera i människor. Vi anser att tidiga insatser är en viktig framtidsinvestering och med sociala investeringsfonden kommer kommunen förhoppningsvis att se såväl ekonomiska och mänskliga vinster. För kommunens del kan de ekonomiska vinsterna handla om minskat behov av resurser, som färre placering av barn och unga, minskade insatser från den samlade elevhälsan eller färre utredningar av skolpsykolog.

Vi hade infört en jämställdhetsmiljon

Vänsterpartiet har tidigare skrivit en motion om feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer och hbtq. Syftet är för att stärka tjejer och påbörja ett samtal om normer kring tjejer, killar och hbtq. Då motionen röstades ner så gick vi istället på linjen att införa en jämställdhetsmiljon där förvaltningar kan söka pengar ifrån för att göra exempelvis utbildningar och workshops kring feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer eller hbtq. Samma sak är gjord med klimatomiljonen och tillgänglighetsmiljonen. Det är också ett bra sätt att sätta igång förvaltningarnas tankar kring de här frågorna och visa för politikerna vilka satsningar som kan göras.

Politiskt forum för klimat- och miljöarbetet

Tidigare fanns det en miljönämnd i Haninge. Sedan den stängdes har klimat- och miljöarbetet blivit hängande i luften. Hållbarhetsberedningen startades upp förra mandatperioden med syftet att bl.a. ta fram ett klimat- och miljöpolitiskt program. När uppdraget blivit klart så lades beredningen ner. Det finns alltså inget politiskt forum med fokus på klimat- och miljöarbetet i kommunen. Det är i kommunstyrelsen det hanteras och det hamnar vid sidan av.

Vi vill skapa ett beständigt politiskt forum för att behandla frågor rörande klimat- och miljöarbetet och vara remiss när det är aktuellt. Vi tror att bästa lösningen är en miljönämnd eller en miljöberedning.

Vi hade skapa ett kommunalägt energibolag

Det finns goda förutsättningar för exempelvis havsbaserad vindkraft i Haninge. Priset på solceller har gått ner drastiskt och det finns gott om tak och mark att installera solceller på.

Bolaget kan ägas och drivas i samarbete med andra grannkommuner. Intresset för det bör undersökas men vi bör gå fram med initiativet även om inga andra kommuner är intresserade.

Vänsterpartiet lade en motion om att bygga en solpark. Ett av skälet som angavs till varför motionen avslogs var att det inte fanns något energibolag som kunde hantera den. Med ett energibolag så löser vi den problematiken.

Elpriserna på kommunalägda energibolag är också lägre än snittet.

Energieffektivisering och energiproduktion

När det klimat- och miljöpolitiska programmet antogs så kom det nya mål gällande energianvändningen:

- År 2021 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviserats med 20 procent jämfört med 2009
- År 2030 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviserats med 20 procent jämfört med år 2020.

Vi vill att målen ska uppnås så snart som möjligt! Det är bara bra om vi kan nå målen tidigare än bestämt. Dels för att klimatet kräver snabba och stora investeringar men också för att investeringar i energieffektivisering betalar sig.

Vi vill att Tornberget och Haninge Bostäder ökar takten och använder sig av statliga investeringsstöd och gröna lån från Kommuninvest för att finansiera så stor del som möjligt av satsningarna.

Mer fart i miljö- och klimatarbetet

Hösten 2017 så antog kommunfullmäktige det klimat- och miljöpolitiska programmet. Vänsterpartiet var väldigt aktiva i Hållbarhetsberedningen som tog fram programmet och såg till att målen fortsatte hållas höga (trots att det fanns partier som ville sänka ambitionerna) och att vissa mål tillkom som annars inte skulle tillkomma.

Alla delar är viktiga i programmet. Men det finns vissa delar som vi vill belysa extra:

- Minska utsläppen för resor och transporter

- Skydda mark med höga naturvärden

Cirka $\frac{2}{3}$ av utsläppen av växthusgaser i Haninge kommer från resor och transporter. Därför är det väldigt bra att vi i Vänsterpartiet fick igenom följande mål:

- År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen

Mobility management är ett koncept för att främja hållbart resande och hållbara transporter. Kommunstyrelsen fick under förra mandatperioden uppdrag att ta fram en strategi för mobility management. Fokus på mobility management måste få ta stor plats i stadsplaneringen och trafikplaneringen. Att få över fler resor och transporter till gång, cykel och kollektivtrafik är avgörande. Att skapa förutsättningar för mer cyklande och skapa incitament för cyklande är en väldigt viktig del. Där har stadsbyggnadsnämnden ett stort ansvar i och med implementeringen av cykelplanen.

Skydd av mark med höga naturvärden är också viktigt. Vi har en åtgärdsplan inom kommunen och den ska följas. Vi vill så snart som möjligt skydda Högstaskogen och Nordankärrsberget som naturreservat. Vi vill också utreda möjligheten att skydda Norrbyskogen som naturreservat eller biotopskyddsområde. De gröna kilarna och gröna samband ska värnas i stadsplaneringen.

Vi skjuter till extra resurser (utöver de kompensationer som kommunstyrelsen får för pris- och löneökningar) just för att kunna växla upp klimat- och miljöarbetet.

Koldioxidbudget för Haninge

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Därför har Sverige tillsammans med de flesta av världens länder beslutat att agera för att den genomsnittliga temperaturökning absolut inte ska gå över 2 grader men med siktet på att inte gå över 1,5 grader. En viktig del i avtalet är att alla undertecknande länder minskar utsläppen i en rättvis takt. För att kunna uppnå målen i Parisavtalet behövs kraftfulla åtgärder för att minska våra utsläpp av växthusgaser. Det är också viktigt att ha en plan med tydliga och effektiva mål längs vägen så att vi vet att vi håller oss inom tidsplanen.

För att vi ska klara Parisavtalet kan bara en begränsad mängd koldioxid släppas ut i atmosfären. Ett bra verktyg för att säkerställa att Haninge gör vad vi kan för att nå klimatmålen och att Haninge inte släpper ut mer än vad det finns utrymme för är att ta fram en koldioxidbudget.

Billiga och klimatsmarta hyresrätter

Nästan 40 procent av all energi som används i Sverige går till byggnader. Det motsvarar ungefär lika mycket energi i form av elektricitet, fjärrvärme och bränslen som hela industrisektorn. Därför är det viktigt med klimatsmarta bostäder och lokaler.

Haninge Bostäder måste bygga många fler billiga hyresrätter. Vi ligger långt under snittet i länet gällande allmännyttiga bostäder per 1000 invånare.

Bostadsbristen är akut! Det är inte dyra bostadsrätter som behövs. Det är billiga hyresrätter som folk kan ha råd med som behövs. Vänsterpartiet fick i förra mandatperioden igenom att Haninge Bostäder sänkte sina inkomstkrav för att man ska kunna få ett kontrakt.

Minska sjukfrånvaron

Sjukfrånvaron i flera av kommunens förvaltningar är alarmerande! Störst är den i socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och äldrenämnden.

Man ska inte bli sjuk av sitt jobb!

Det bör vara en självklar grund för allt arbete. I dagens samhälle med ökad produktivitet, slimmade organisationer och förlorad respekt för arbetarnas situation så är det inte längre självklart. Tyvärr så följer det här tänket in i den offentliga sektorn, inte minst genom införandet av New Public Management.

Vi menar att det behövs ett helhetsgrepp för att på allvar ta itu med de problemen som finns i kommunen. De lösningar som är till hjälp i en förvaltning tror vi många gånger kan vara till hjälp i andra förvaltningar. Därför ska kommunstyrelsen undersöka de underliggande faktorerna till den höga sjukfrånvaron och föreslå en kommunövergripande åtgärdsplan för att få ner sjuktalen.

Demokratisera kommunens verksamhet

Haninge kommuns ambitioner ska vara att anställda trivs på sin arbetsplats inom kommunen och känner att deras arbete är meningsfullt och att de kan påverka sin arbetssituation.

Demokrati är mer än att rösta var fjärde år. Det är även att ha inflytande på sin arbetsplats: i verksamhetens utförande, i planering och schemaläggning. De som arbetar på golvet vet ofta bäst vilka insatser som kommer ge bäst effekt och hur förändringar kommer att påverka arbetet, hälsan och måendet.

Det är bra för personalens hälsa att ha inflytande över sitt arbete och känna delaktighet. Det är också det mest effektiva då personalen blir mer motiverad i sitt arbete när de själva har påverkat planeringen av verksamheten. Dessutom kan saker göras mer effektivt.

Socialt bokslut

Vänsterpartiet kämpar alltid för social rättvisa. För att kunna förbättra för Haninges invånare så är det viktigt att veta situationen för dem. Därför vill vi att Haninge kommun ska införa socialt bokslut. Det har introducerats i Sundbyberg.

Det sociala bokslutet i Sundbyberg utgår ifrån fem perspektiv av social hållbarhet. Flera saker tas upp som skillnader i inkomst, valdeltagande, delaktighet och inflytande, jämställdhet och integration.

Hade Vänsterpartiets budget vunnit i kommunfullmäktige hade vi gett dessa uppdrag till kommunstyrelsen:

- Inrätta en social investeringsfond
- Inför en jämställdhetsmiljon
- Ta fram förslag på inrättande av politiskt forum (nämnd eller beredning) för att driva det klimat- och miljöarbetet och implementera (och uppdatera) det klimat- och miljöpolitiska programmet
- Utredda möjligheten att skapa ett kommunalägt energibolag
- Tornberget och Haninge Bostäder ska växla upp arbetet med energieffektivisering och energiproduktion
- Uppdra till Tornberget att ta fram ett förslag på hur vilka förskolor är passande att tidigarelägga för att kunna användas i evakueringssyfte och därmed minska kostnader för evakueringslokaler
- Ökade satsningar och ambitioner i klimat- och miljöarbetet för att nå målen i det klimat- och miljöpolitiska programmet
- Ta fram en koldioxidbudget för Haninge
- En storsatsning på klimatsmarta och billiga hyresrätter enligt konceptus som SABO:s kombohus
- Haninge Bostäder ska bygga kollektivhus med billiga hyresrätter
- Ta fram en åtgärdsplan för att minska sjukfrånvaron i de olika förvaltningarna
- Ta fram en åtgärdsplan för att öka inflytande för personalen i kommunens förvaltningar och öka demokratiseringen
- Inför socialt bokslut för Haninge

Förtydligande om Vänsterpartiets syn på social hållbarhet

För Vänsterpartiet i Haninge betyder social hållbarhet att samhället möjliggör för att alla ska ha en vardag som fungerar och att välfärden är tillgänglig för alla. I ett socialt hållbart samhälle känner människor tillit till varandra och myndigheter. Levnadsvillkoren ska vara rättvisa och jämlika för alla, från födseln till det sista andetaget.

Social hållbarhet och god folkhälsa skapas i de områden och på de arenor där människor bor, leker, arbetar och lever sina liv. Många av dessa, som skolan,

bostadsområden, den omgivande miljön i form av parker och parklekar, arenor för idrott och motion, arbetsplatser och äldreboenden har kommunen ansvar för.

För att uppnå social hållbarhet måste skolan fungera för alla, från förskola till gymnasieexamen. Det är kommunens skyldighet att se till att det finns tillräckligt med resurser för att alla elever ska få det stöd de behöver för att kunna gå ut skolan med fullständiga betyg. Unga människor utan fullgjord skolgång löper en stor risk att hamna i arbetslöshet vilket leder till svårigheter att försörja sig själv.

Konsekvenserna av en ofullständig utbildning riskerar att följa personen under resten av livet och leda till låg socioekonomisk status. Det är i sin tur kopplat till dålig hälsa och minskade möjligheter att vara en del av det gemensamma samhället.

Bostaden är grunden för ett tryggt liv och en mänsklig rättighet. En socialt hållbar stad måste kunna erbjuda billiga hyresrätter till dem som inte har förutsättningar för att köpa sitt boende. Ungdomar, studenter, pensionärer, låginkomsttagare och människor som önskar en mer flexibel boendeform måste ha tillgång till bra lägenheter som är lämpliga för sitt ändamål (boverket.se). Dessa bör blandas med andra typer av boenden för att skapa mötesplatser mellan människor med olika bakgrund, ålder, kultur och livssituation. Det bidrar till tillit och trygghet i området.

Bostadsområden som upplevs som otrygga och faktiskt är osäkra skapar stress bland de boende. Områden som inte sköts om där gatlyktorna inte fungerar, sopor samlas på hög och trasig infrastruktur inte åtgärdas bidrar ytterligare till ohälsa och groende missnöje. Bostadsområdet är också en viktig arena för fysisk aktivitet i form av vardagsmotion och idrott vilket är grundläggande för människors hälsa. Därför är välskötta bostadsområden med tillgång till exempelvis parker med möjligheter till träning, promenadstråk och cykelbanor viktiga för att skapa socialt hållbara bostadsområden.

Den förväntade livslängden ökar i Sverige för alla grupper undantaget kvinnor med låg socioekonomisk status där den står stilla. Vänsterpartiet kan inte acceptera att en grupp hamnar efter. För att motverka detta måste åtgärder vidtas på alla stadier i en människas liv för att jämna ut orättvisor och se till att arbetsvillkoren är hälsosamma.

Gruppen äldre är väldigt bred och består liksom alla grupper av personer med olika behov. För att alla äldre boende i Haninge ska ha ha vardag som fungerar och tillgång till välfärden när de behöver den måste kommunen erbjuda lämpliga boenden, tillgängliga miljöer där det går att ta sig fram med olika typer av hjälpmedel, sociala mötesplatser och service. Vård och omsorg måste vara av god kvalitet där brukarna kan känna trygghet till den personal som bistår dem i vardagen. Frågor som påverkar livet för alla andra grupper försvinner inte med åldern. Därför är det viktigt att även gruppen äldre har tillgång till stöd och hjälp vid förekomst av våld i hemmet, trygga mötesplatser där de inte riskerar att utsättas för kränkande behandling som rasism, homofobi eller sexism. Ett samhälle som tar

väl hand om sin åldrande befolkning indikerar att vara socialt hållbart för alla invånare.

Klimatnödläge

Vänsterpartiet är det parti i Haninge kommunfullmäktige som lägger flest klimat- och miljöförslag och som ställer mest frågor i ämnet.

Vi blev mycket glada när kommunen skulle ta fram ett klimat- och miljöpolitiskt program. Vi var väldigt aktiva i Hållbarhetsberedningen som tog fram förslaget på program. I den beredningen fick vi igenom flera viktiga mål. Kommunfullmäktige antog programmet år 2017.

Minskad köttkonsumtion, ett av flera mål som Vänsterpartiet fick in i klimat- och miljöpolitiska programmet

Men sen hörde vi ingenting på lång tid. Vad händer med uppföljningen? Vi var oroliga att kommunledningen inte lade ner tillräckligt med energi på klimat- och miljöarbetet. Sen kunde man läsa i Mitt i Haninge att kommunen missar miljömålen.

Vi efterfrågade också en bättre uppföljning av det klimat- och miljöpolitiska programmet. För det är bara några av målen i programmet som lyfts in i mål och budget och därmed kommer med i årsredovisningen. De andra målen behöver redovisas i ett annat forum.

Med glädje kunde vi läsa på intranätet att under 2020 så har det gjorts en utvärdering av det klimat- och miljöpolitiska programmet! Eftersom vi tydligt hade efterfrågat en uppföljning önskar vi att den hade spridits mer.

Status på de 25 delmålen i klimat- och miljöpolitiska programmet

Något som man kan konstatera är att det är inte många mål som har nåtts eller förväntas att nås i tid, bara 4 stycken. Den största stapeln är mål där arbetet är igång men har försenats så man förväntar sig att nå målen, även om man missar själva året för målet.

Om man skulle vara generös så skulle man säga att den gröna och gula stapeln är de positiva resultaten och att de andra är negativa resultat. Så totalt 13 positiva mål och 12 negativa mål. Så hälften går "enligt planen" och hälften går dåligt.

Den gula stapeln, att målen förväntas att nå men att det blir försenat, skulle till stor del kunna förklaras med brist på resurser i förvaltningen. Likaså gäller målen där mer åtgärder krävs och målen där arbete inte är påbörjat.

De här delmålen lyckas man inte med:

- År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen

- År 2022 har antalet publika laddplatser och tankställen för förnybara drivmedel tredubblats jämfört med 2016
- År 2018 har riktlinjer för hållbart byggande i Haninge tagits fram
- År 2020 har en plan för att hantera misstänkt förorenad kommunalägd mark tagits fram (inte påbörjad)
- År 2024 har åtgärdsplaner för Haninges vattenförekomster tagits fram
- År 2020 bedrivs naturvårdande skötsel på minst 30 hektar naturmark utanför detaljplan
- År 2018 har en processtruktur för att hantera hållbarhetsfrågor vid upphandling tagits fram. Vid varje upphandling används processtrukturen för att bestämma nivån på klimat- och miljökraven så att kommunens mål nås
- År 2018 begär kommunen information om innehåll av ämnen uppsatta på Eus kandidatförteckningen vid all upphandling av varor och kemiska produkter
- År 2022 har klimat- och miljöpåverkan från kommunens livsmedelsinköp minskat. Andelen ekologiska livsmedel har ökat till 60 procent. All ren köttråvara som köps in är från djur uppfödda i enlighet med svensk djurskyddslagstiftning. Mängden inköpt kött, relativt antalet offentliga måltider, har minskat med 25 procent jämfört med år 2017

Fossilfria resor och transporter

Vi vill speciellt uppmärksamma området fossilfria resor och transporter eftersom 2/3 av växthusgasutsläppen i Haninge kommer därifrån.

De övergripande målen för fokusområdet är:

Kommunens resor och transporter är fossilfria år 2025.

I Haninge är alla resor och transporter fossilfria år 2030

I uppföljningen kan vi läsa att det pågår ett aktivt arbete med att nå målet om att kommunens (organisationens) resor och transporter ska vara fossilfria år 2025. Åtgärder är påbörjade men inte i tillräcklig omfattning för att målet ska kunna nås.

För att nå målet om att alla resor och transporter i Haninge (geografiska området) ska vara fossilfria till år 2030 krävs det stora insatser. Samhällsplaneringen är en viktig del, t.ex. Genom att bygga nära pendeltågsstationerna och förbättra förutsättningarna för gång- cykel och kollektivtrafik. Det behövs även åtgärder för att uppmuntra hållbara resvanor och minska behovet av transporter och resor för att målet ska kunna nås.

Som sagt, i Haninge står 2/3 av växthusgasutsläppen från resor och transporter. Därför är följande delmål väldigt viktigt:

År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen.

Enligt Trafikstrategin så är drygt hälften av resandet i Stockholms län fritidsrelaterat. Fritidsresandet står för en mycket stor del av det totala resandet och sker till 2/3 med bil. Det räcker alltså inte att bara fokusera på att få till en hållbar jobbpendling, vi måste se till att fritidsresandet minskar. Vänsterpartiet anser att det inte görs tillräckliga insatser av kommunen för att underlätta och uppmuntra invånare att resa på ett hållbart sätt på fritiden.

Vidare så har vi miljöboven Tvärförbindelse Södertörn som planeras att byggas, något som kommer att öka utsläppen rejält. Vänsterpartiet har protesterat mot det här i Haninge, i regionen och i riksdagen. Vänsterpartiet är nu de enda i Haninge kommunfullmäktige som är emot motorvägsbygget.

Tvärförbindelse Södertörn, en stor motorväg som planeras gå på Södertörn. Naturvårdsverket har sågat projektet

Vänsterpartiet fortsätter att vara det enda partiet i Haninge kommunfullmäktige som driver på högre ambitionsnivå i klimat- och miljöarbetet. Vi vill gärna få lite utmaning från de andra partierna så att det kan hända mer i frågan.

Åsa Bååth

Gruppledare för Vänsterpartiet